

BEOGRADSKA ŠKOLA ZA STUDIJE BEZBEDNOSTI
NEDELJNI PREGLED VESTI, 16-20.02.2009.
 Priredila: **Branka Panić**

SADRŽAJ:**INSTITUCIJE** **2****Vojska**

INTERVJU – DRAGAN ŠUTANOVAC, MINISTAR ODBRANE REPUBLIKE SRBIJE: RVANJE S
 NASLEĐEM 2

BEZBEDNOSNI IZAZOVI, RIZICI I PRETNJE **6****Kosovo i Metohija**

GODINA DANA JEDNOSTRANO PROGLAŠENE NEZAVISNOSTI KOSOVA 6

Ratni zločini

SERŽ BRAMERC, GLAVNI TUŽILAC HAŠKOG TRIBUNALA: SRBIJA NAPREDOVALA, ALI JOŠ
 NEMA PUNE SARADNJE 7

INSTITUCIJE**VOJSKA****INTERVJU – DRAGAN ŠUTANOVAC, MINISTAR ODBRANE REPUBLIKE SRBIJE:
RVANJE S NASLEĐEM**

Na dan pisanja ovog intervjua, Vojska Srbije dobila je novog načelnika Generalštaba i njegovog zamenika. Tako je okončana tranzicija odnedavno smenjenog NGŠ gen. Zdravka Ponoša ka sadašnjem trajnijem rešenju. Dosadašnji zastupnik (nova reč za vršioca dužnosti), gen. Miloje Miletić, postao je ukazom predsednika Tadića novi načelnik Generalštaba. Njegov zamenik postao je gen. Mladen Ćirković, dosadašnji komandant kopnene vojske, što je korak u onom pravcu na koji je ministar Šutanovac ukazao u razgovoru za "Vreme": "Kopnena vojska je stub odbrane i normalno će biti da njeni oficiri ubuduće zauzimaju ključna komandna mesta."

Vojska Srbije ponela je svoje staro ime po prvi put posle 1918. godine, što je – treba se nadati – simbolički prelom sa onim što se događalo u međuvremenu. Svrha vojske, kako kaže dr Miodrag Zec sa Filozofskog fakulteta u Beogradu, jeste da nešto odbrani ili da nešto otme – kad se svede na suštinu stvari. Vojska Kraljevine Jugoslavije nije odbranila zemlju; JNA je iz Drugog svetskog rata izašla kao pobednička sila, ali 1991. nije odbranila svoju državu, iznutra razorena sopstvenim sistemski ugrađenim protivrečnostima. Vojska Jugoslavije niti je uspela nešto da otme, a još manje da odbrani. Došao je čas da konačno samostalna Srbija promisli i definiše svoju strategiju i doktrinu odbrane i da svoju vojsku prilagodi zahtevima koji iz toga proizlaze. Reforma Vojske traje od 2001. sa velikim mukama i teškoćama i ogromnim balastom: ideološkim, političkim i kadrovskim, ali i finansijskim i tehničkim.

"VREME": Počnimo od strategije odbrane Srbije, onakve kakva je definisana spoljnom politikom s obzirom na percepciju pretnji, procenu budućih zbivanja i međunarodne obaveze zemlje.

DRAGAN ŠUTANOVAC: Strategija odbrane definisana je Ustavom i Strategijom nacionalne bezbednosti, ključnim strateškim dokumentom koji identifikuje izazove, rizike i pretnje. U skladu s tim tu se utvrđuju odbrambeni interesi i politika odbrane, koncipira sistem odbrane i – u funkciji tih zaključaka – planiraju se i konkretni detalji i finansiranje. Strategijom odbrane utvrđeni su interesi Republike Srbije: očuvanje suverenosti, nezavisnosti i teritorijalnog integriteta Republike Srbije i bezbednosti građana; izgradnja poverenja, unapređenje bezbednosti i stabilnosti u regionu i saradnja i partnerstvo sa međunarodnim bezbednosnim organizacijama i institucijama demokratskih država. Republika Srbija nijednu državu niti savez ne smatra neprijateljskim i opredeljena je da zajedno sa drugim državama doprinosi jačanju globalne, regionalne i nacionalne bezbednosti. Ali, Republika Srbija odlučna je u nameri da zaštiti svoju suverenost, teritorijalnu celovitost i bezbednost i da dosledno poštuje ustavno opredeljenje da je

Autonomna pokrajina Kosovo i Metohija njen neotuđivi deo. U tom smislu zalaže se za jačanje uloge UN-a i stvaranje sigurnih mehanizama kolektivne bezbednosti. Srbija je spremna da svojim angažovanjem u bezbednosnoj i odbrambenoj politici Evrope i učešćem u programu NATO-a Partnerstvo za mir jača sopstvenu bezbednost. Na osnovu tih opredeljenja i ciljeva politike odbrane, procena rizika i pretnji, Srbija definiše svoj koncept odbrane. Po tom konceptu, Srbija svoje interese štiti odvracanjem putem jedinstvenog i efikasnog sistema odbrane. Osim toga, tu su i pouzdano partnerstvo i saradnja u okruženju, učešće u multinacionalnim operacijama u skladu sa ekonomskim mogućnostima, ali i pružanje podrške civilnim vlastima Srbije u zaštiti unutrašnje bezbednosti.

Odatle bi trebalo da proizađu i doktrina odbrane i prateće taktike.

Tako je. Doktrina je skup utvrđenih stavova o organizovanju, pripremanju, upotrebi i obezbeđenju Vojske. Stavovi u Doktrini formulisani su na osnovu procene razvoja geopolitičkih, društvenih, vojno-bezbednosnih, naučno-tehnoloških i drugih procesa koji određuju vojnu delatnost, kao što su: fizionomija oružanih sukoba, naučna i tehnička dostignuća i njihova vojna upotreba, savremene vojne doktrine, međunarodni ugovori i sporazumi, stanje Vojske itd. Na osnovu Doktrine razrađuju se dalje doktrine vidova, pravila i uputstva, planovi obuke i opremanja itd. Iz toga slede borbena pravila i uputstva za taktičku upotrebu jedinica. Zna se, dakle, šta iz čega i zašto sledi. Zato sada imamo nove uredbe i o vojnom školstvu i o činovima i sve drugo.

U javnosti je bilo reči o formacijskom rasporedu činova i nasleđenoj nesrazmeri s obzirom na sadašnje brojno stanje.

Ministarstvo odbrane kao jedinstvena celina ima svoj upravni deo u kome ima oko 700 ljudi. Kada kažemo ministarstvo, to je to. Ima svoje potčinjene sastave od kojih je najveći Generalštab, ali i druge: Vojnomedicinska akademija, Vojna akademija, Vojnotehnički institut, Vojnoobaveštajna agencija, Vojnobezbednosna agencija, Inspektorat itd. Naša reforma počela je od Generalštaba sa željom da se prvo napravi brigadni princip funkcionisanja. Tako se videlo da imamo višak pukovnika i da ta piramida činova ne odgovara. Tokom devedesetih činovi su se delili bez kriterijuma, pa smo dobili višak. Deo njih prešao je u ministarstvo, a deo u penziju. Ovoga trenutka ta kadrovska piramida, što se tiče Generalštaba, uređena je kako treba, a kadrovska piramida ostatka ministarstva ima problem koji ćemo rešiti novom organizacijom ministarstva. To se sada polako rešava: u 2005. godini bilo je 1080 pukovnika; danas ih ima 647; 2005. ih je penzionisano 620, a u čin pukovnika unapređeno 150. Unapređenja su išla i linijom napredovanja, ali i linijom sledovanja: napuni čovek neke godine života i službe... E, sad: 2007. godine promovisano je 77 pukovnika, 2008. njih 63, a ove godine samo 14 kandidata za pukovnike prošlo je kadrovsku komisiju. Znači da su zadovoljili nove uslove vlade, da su obavili i generalštabno usavršavanje, pored ostalih zahteva. Ubuduće će svaki pukovnik imati najviše moguće škole u našem sistemu. Sada radimo na novoj sistematizaciji kojom uvodimo konkurentnost i u kojoj će svaki pukovnik ili drugi oficir morati da zasluži čin, a ne da ga "sleđuje" zbog pukog protoka vremena, automatski. Tačno će se znati koliko kojih formacijskih mesta za koji čin ima i najbolji će ih popuniti.

To bi značilo da će biti spremni za generalski čin bez posebnih zahteva?

Apsolutno. S tim da uvodimo kurs bezbednosti i odbrane koji je nekada postojao u sistemu vojnog školstva. Taj kurs često su pohađali i državni službenici i visoki oficiri. To je vrsta visoke geopolitičke škole, kao američki War College ili britanski Kraljevski odbrambeni koledž. Taj kurs će biti vrh vojnog školovanja kod nas, mesto gde se dobija globalno sagledavanje sektora bezbednosti i iz političkog ugla, ali bez ikakve namere da se oni posle bave politikom. Namera je, dakle, da još smanjimo broj pukovničkih mesta, ali tu imamo problem sa Vojnomedicinskom akademijom, gde postoji još 120 pukovničkih mesta. VMA još nije akreditovana kao univerzitetska ustanova i njihova zvanja nisu prepoznata u civilstvu. Na primer, sada je nemoguće da neko na VMA bude profesor i doktor, a u činu kapetana. Imamo, kad smo kod toga, vidljiv rast stranih polaznika u našem vojnom školstvu, što nešto znači. Od 2005. do 2008. broj pripadnika stranih oružanih snaga koji se školuju kod nas raste: od 5, pa preko 11, pa 34 do 141 u 2008. Na to smo posebno ponosni, jer smo se sigurno vratili na regionalnu mapu vojnih akademija, s idejom da se to podigne na još viši nivo. Vojna akademija je takođe u fazi akreditacije za univerzitetsku ustanovu.

A tehnička osposobljenost?

Tu je situacija teška, jer naša zemlja dugi niz godina nije bila u mogućnosti da investira u opremanje Vojske. Prošla godina je u tom segmentu bila bolja od prethodnih. Na primer, remont vazduhoplova: u 2006. samo tri, u 2007. deset, a 2008. godini 15 aparata. Ove godine planiramo još 20. Osim toga, kupili smo i savremenu telekomunikacionu opremu, a posle više decenija i rakete vazduh-vazduh, novu pušku kal. 5,56 mm naše proizvodnje. Specijalnu brigadu opremamo najsavremenijim naoružanjem po njihovoj specifikaciji: puške Heckler und Koch i Colt, pištolji Glock, snajperske puške Sako i Herstal itd. Najalarmantnije stanje smo imali sa neborbenim motornim vozilima. Prosečna starost: nešto više od sedam odsto tih vozila mlađe je od 18 godina. Sva ostala vozila pamte SFRJ. Više od polovine vozila starije je od 25 godina. Prošle godine kupili smo 245 neborbenih motornih vozila, ali je to malo u odnosu na potrebe. S obzirom na cenu popravki, izračunali smo da nam se više isplati da kupimo nova. Pritom, budžet nije odgovarajuće rastao, nego smo napravili uštede smanjujući broj garnizona i opštom racionalizacijom u svim segmentima.

A logistika?

Tu je tek stanje bilo alarmantno. U 2006. smo imali oko 20 odsto rezervi hrane, trupnih i vantrupnih, a danas smo na 198 (98 odsto plus 100 odsto), što je rekord u proteklih više decenija. Ugovorena nabavka pogonskih goriva veća je nego nekoliko godina unazad, naši piloti lete mnogo više nego ranije, mada još nedovoljno po modernim standardima.

Dokle se došlo sa profesionalizacijom?

Proces profesionalizacije počeo je 2003. i odvijao se polako, u skladu s mogućnostima. Prošle godine raspisali smo konkurs za 2418 profesionalaca, a javilo se mnogo više nego što smo očekivali: skoro 4000 kandidata. Postoji problem jer mi još ne znamo kako zbrinuti ljude koji napune 40 godina i moraju da napuste Vojsku, jer po zakonu ne mogu više da ostanu. Pripremili smo predloge izmena Zakona o vojsci, a s druge strane imamo razgovore s Ministarstvom pravde da te ljude angažuju kao zatvorske čuvarе, sudsku stražu itd. Ili da odu u MUP za graničare.

Nameće li današnje vreme nužnost približavanja vojnih i policijskih poslova, upravo zbog prirode mirovnih operacija?

To jeste složeno pitanje na koje još nema jasnog odgovora. Još ne postoji konačan oblik kombinacije tih poslova. Mi u kopnenoj zoni bezbednosti na jugu Srbije veoma dobro radimo sa Žandarmerijom, ali to je otvoren teren, a ne urban. Ali, da se vratim: ako se budžetska dinamika finansiranja Vojske bude odvijala po planu, za tri-četiri godine mogli bismo profesionalizaciju da privedemo kraju. Nažalost, zakinuti smo. A nama je to inače prioritet. Plate rastu, stanje je bolje u odnosu na strategijski plan, ali još nedovoljno.

Depolitizacija Vojske česta je tema u javnosti.

Proteklih godina imali smo rizične bezbednosne situacije koje su mogle dovesti do mešanja politike u vojne stvari i obrnuto. Moram da kažem da smo mi veoma ponosni jer prilikom proglašenja jednostrane nezavisnosti Kosova i kada smo imali mitinge sa velikim brojem incidenata, niko od pripadnika Vojske Srbije u uniformi nije učestvovao na mitinzima, a policija nije privela nijednog pripadnika Vojske. To je novo i ohrabrujuće, pokazuje da su oficiri i vojnici apsolutno shvatili težinu svog zadatka i ozbiljnost svog položaja. U naše tri brigade razmeštene oko Kosova i Metohije ima više stotina oficira i podoficira koji su sa Kosova i mnogima familije i danas tamo žive. Niko od njih nije izdao pogrešnu komandu ili napravio neki loš gest. Stvorili smo poverenje u kome ti ljudi profesionalno čekaju adekvatnu komandu nadležnih, mada je bilo napetih situacija. Uostalom, izveštaj Evropske komisije po prvi put je prošle godine jasno rekao da je ostvarena puna demokratska i civilna kontrola vojske u Srbiji. Mi smo ponosni na taj rezultat.

Imali smo i neke afere, Davinić, VMA, stanovi?

Jedan od osnovnih zadataka koje smo imali od samog dolaska u Ministarstvo odbrane bio je da sprečimo sve izvore mogućih afera i da raščistimo postojeće. Ova poslednja privođenja bila su od početka pod obradom VBA i dobro je da smo to obavili po zakonu. Vojni beskućnici i penzioneri pišu mi pisma podrške. Ugled Vojske tako raste. Zbog afera ugled je bio najniži 2006. godine, a to se najbolje vidi po zanimanju za upis na Vojnu akademiju: 2006. imali smo samo 21 prijavljenog kandidata! Dok 2008. preko 300 njih, a deset odsto su vukovci. Te afere su podrile ugled Vojske i spolja i iznutra i ugrozile sistem odbrane. Sada su na sudu i ne mogu da ih komentarišem. Ranije afere ticale su se uglavnom nabavki, jer nije postojao zakon. Sada se za svu robu propisuje tender po zakonu. Ne nabavljamo više ono što ne treba da bismo ispraznili nečije magacine, kao što se radilo. U ovom trenutku u sistemu odbrane imamo više od 14.000 lica koja nemaju nikakvo rešenje stambenog pitanja. Onda, ima ih mnogo s neadekvatnim stanovima. Među njima je 4000 penzionera, ali je više od deset i po hiljada aktivnih vojnih lica. To je zaprepašćujuć broj, ali smo do sada rešili 1409 stambenih problema; za taj isti period pre nas je rešeno oko 200 slučajeva. U sistem odbrane godišnje ulazi oko 350 novih ljudi. Kada putem kredita bude rešavano 350 stambenih pitanja godišnje, onda smo napravili održivi sistem. Uveli smo stambene kredite koje ministarstvo subvencionise. Prošle godine, po prvi put, pripadnici Vojske podigli su 193 stambena kredita; ove godine biće ih oko 220-250. Naša zamisao je da ubuduće pripadnici Vojske ne dobijaju, nego kupuju stanove pod povoljnim kreditnim uslovima.

Ovoga trenutka imamo 38 aktivnih generala, a plaćamo 750 generalskih penzija. To je opterećenje iz starih vremena.

Kakvo je stanje u obe agencije – Vojnobezbednosnoj i Vojnoobaveštajnoj? Jesu li se svele u svoje zakonske okvire – s obzirom na iskustva iz prošlosti?

Ubeđen sam da obe agencije rade u svojim zakonskim okvirima. Nisam imao nijednu pritužbu, ni državnog organa ni pojedinca, ni iz nevladinog sektora. Mi pripremamo predloge zakona o te dve agencije i želimo uvođenje inspektorata u obe, organa koji bi vršio unutrašnju kontrolu zakonitosti rada i postupao po mogućim žalbama. Uostalom, ljudi koji tamo rade vapaju za tim. Na početku smo imali problema zbog hipoteke Ratka Mladića, ali danas nam više niko ne stavlja to na teret. U okviru promena koje smo sproveli, Vojna policija sada ima i KIG, Kriminalističku istražnu grupu koja se bavi kriminalističkim poslovima koji su i najčešći problem, dok se Vojnobezbednosna agencija bavi borbom protiv organizovanog kriminala u Vojski i poslovima kontraobaveštajne i bezbednosne zaštite Vojske i štićenih ličnosti. Tu je napravljena potrebna razlika u poslovima.

Da zaključimo: kakva je sada percepcija našeg položaja u svetu kod Vojske?

Moram da kažem da su stavovi oficira, po anketama koje smo radili, sada daleko avangardniji od ukupnog društva. Očekivalo bi se da ljudi koji su bili u direktnom konfliktu sa NATO-om osećaju mržnju; naprotiv, oni su, kao ljudi u struci, svesni da ne mogu da budu pusto ostrvo u moru oko nas koje se zove NATO. A i vremena se menjaju. Sistem razmišljanja u Vojski polako se pomera ka evroatlantskim vrednostima, rekao bih brže nego u javnosti. Mi, naravno, imamo veze i sa svim drugim armijama i razvijaćemo ih i dalje. Mi i dalje baštinimo, posle tolikih godina, jako dobre odnose sa nizom zemalja još iz Titovog vremena i to se danas vidi.

Vreme:

<http://www.vreme.com/cms/view.php?id=825406>

BEZBEDNOSNI IZAZOVI, RIZICI I PRETNJE

KOSOVO I METOHIJA

GODINA DANA JEDNOSTRANO PROGLAŠENE NEZAVISNOSTI KOSOVA

Godina dana prošlo je od kada su privremene institucije u Prištini jednostrano proglasile nezavisnost Kosova. U tom periodu, prema mišljenju srpskog ministra spoljnih poslova Vuka Jeremića, Srbija je uspela da zabeleži „u diplomatskoj borbi, određeni rezultat koji nije za potcenjivanje”, a najvažnije je da je „pitanje rešavanja statusa prebačeno sa političkog na pravni teren”. Čedomir Jovanović, predsednik Liberalno-demokratske partije, slaže se da je veoma važno to što je Srbija u odbranu Kosova ovog puta krenula diplomatskim, političkim i pravnim putem, ali misli da se bez suštinske reforme samog srpskog društva i definisanja uzroka kosovskog problemaovo pitanje ne može trajno rešiti.

Skupština zajednica opština AP Kosova i Metohije, kojoj su prisustvovali poslanici Narodne skupštine Srbije, na sednici u Zvečanu, jednoglasno je juče usvojila Deklaraciju o potvrđivanju ustavnog položaja KiM u Republici Srbiji i odbacila sve jednostrane i separatističke akte privremenih institucija u Prištini o nezavisnosti pokrajine. Deklaracijom se, između ostalog, poništava jednostrano proglašena nezavisnost i formiranje kosovskih bezbednosnih snaga. Upućen je apel Vladi Republike Srbije da, saglasno Rezoluciji 1244, zatraži hitnu sednicu Saveta bezbednosti na kojoj bi se poništila odluka o dolasku Euleksa, koji sprovodi plan Martija Ahtisarija.

Politika:

<http://www.politika.rs/rubrike/Politika/Srbija-razgovara-Godina-dana-jednostrano-proglashene-nezavisnosti-Kosova.lt.html>

Politika:

<http://www.politika.rs/rubrike/Politika/Euleks-Mejd-in-Srbija.lt.html>

B92:

http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2009&mm=02&dd=17&nav_category=640&nav_id=345306

Politika:

<http://www.politika.rs/rubrike/Politika/Srbi-doneli-deklaraciju-kojom-ponishtavaju-odluke-Prishtine.lt.html>

RATNI ZLOČINI

SERŽ BRAMERC, GLAVNI TUŽILAC HAŠKOG TRIBUNALA: SRBIJA NAPREDOVALA, ALI JOŠ NEMA PUNE SARADNJE

Serž Bramerc, glavni tužilac Haškog tribunala, ocenio je juče u Briselu, tokom sastanka sa ambasadorima država članica EU na kome je razgovarano o saradnji zemalja zapadnog Balkana sa tribunalom, da je Srbija ostvarila određeni napredak, ali da postoji još prostora za dalje napredovanje. Diplomatski izvori „Politike” u Briselu navode da je Bramerc precizirao da su „poboljšani klima i saradnja” sa Haškim sudom, ali da Srbija može još da napreduje po „pitanju optuženih begunaca”.

Češko predsedništvo EU, na čiji poziv je glavni haški tužilac došao na ambadorsko zasedanje, potvrdilo je za „Politiku” da nije bilo reči o srpskoj diplomatskoj inicijativi da se formira misija EU za utvrđivanje činjenica u vezi saradnje Srbije sa tribunalom. Ova misija trebalo bi da pomogne u odmrzavanju Prelaznog sporazuma koji je Srbija potpisala sa EU, čemu se protivi Holandija koja od Srbije zahteva da uhapsi Ratka Mladića i tako dokaže punu saradnju. „Tužilac je informisao ambasadore o najsvežijim detaljima u vezi sa saradnjom Srbije i Hrvatske, ali nije bilo reči o misiji. To pitanje bi moglo da se nađe na dnevnom redu ministarskog zasedanja (Gaerk) u ponedeljak”, kazao je Jan Sliva, portparol češkog predsedništva EU, koje sastavlja dnevni red zasedanja šefova diplomatija.

Politika:

<http://www.politika.rs/rubrike/Svet/Srbija-napredovala-ali-josh-nema-pune-saradnje.lt.html>

Danas:

http://www.danas.rs/vesti/politika/napredak_ali_hapsenja_i_dalje_uslov.56.html?news_id=153817